

Šperk

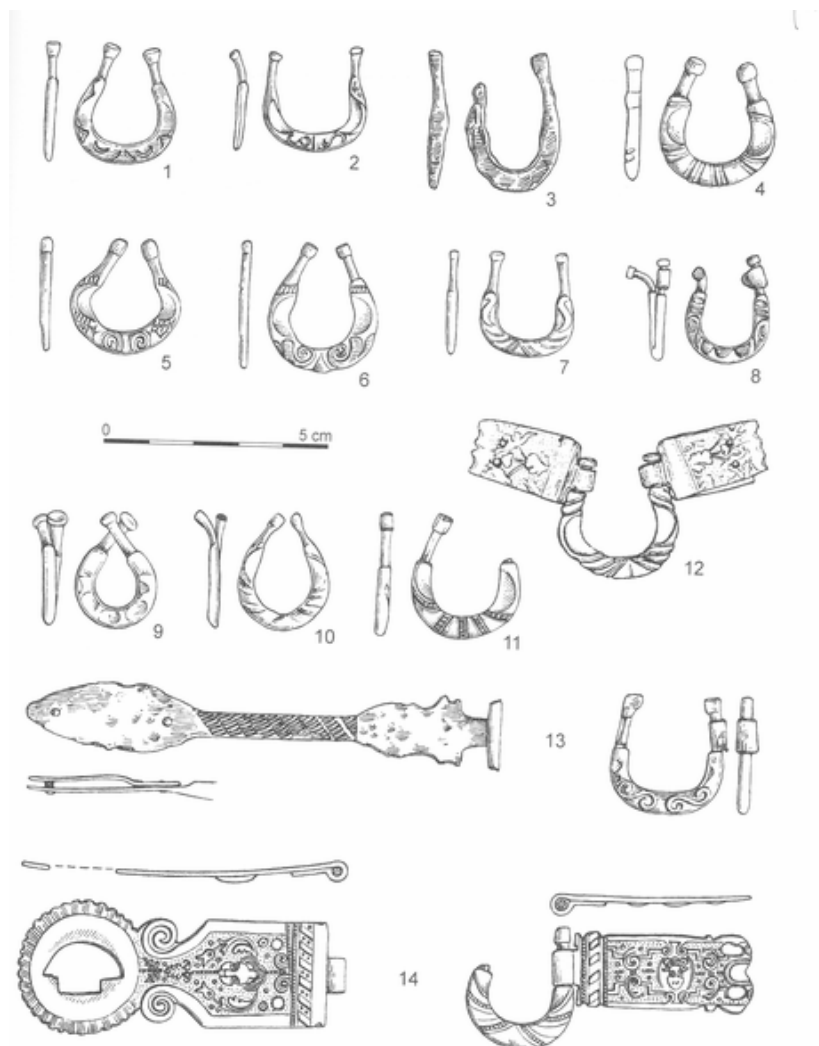
Z období renesance a baroka v 19. století nemáme stále dostatečné znalosti o drobném užitém umění a šperku, zejména vesnickém.

Doloženy jsou malé, **podkovovité předměty**, jejichž zadní strana je plochá a přední zdobená. Jedna z teorií byla, že sloužily k upevnění čepce, sítky na vlasy nebo účesu. Další teorie se přiklání spíše k možnosti, že se mohlo jednat o součást ženského šperku z období manýrismu, který sloužil k upevnění šněrovačky šatů. V současné době je známo 21 těchto předmětů z 14 moravských lokalit. Podle výzdoby je lze rozdělit do dvou hlavních skupin:

- s šikmými žlábkami
- s volutami.

Na základě nálezů s připevněnými zdobenými pásky lze nakonec konstatovat, že jde o pohyblivé články malých opasků či spínadel oděvů. Na první lokalitě bylo spolu s podkovovitým článkem nalezeno železné nákončí opasku uzpůsobené na konci k připevnění ke koženému řemínku. Z Pražského hradu, Rychtářova, Brna-Pekařské a z Děviček pocházejí zdobené obdélníkové bronzové pásky, které jsou ještě připevněny k zúženým koncům podkovovitého článku.

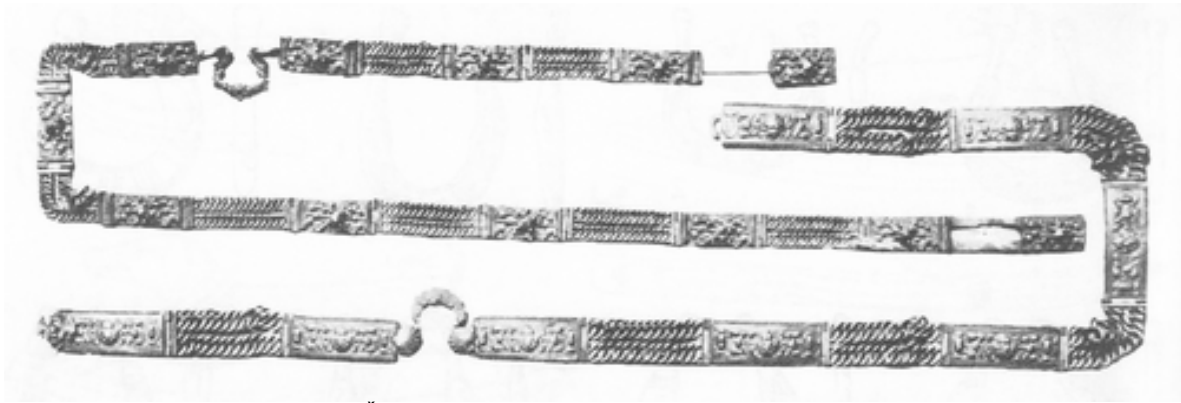
S fragmentem z Děviček nepochybně souvisí i obdobně zdobená část přezky. Kompletně dva celokovové stříbrné a pozlacené pásky pocházejí z Černčína.

Nálezy podkovovitých článků:

- 1-4 - Němčice nad Hanou
- 5 - Mušov
- 6-7 - Pustiměř
- 8 - Jevíčko
- 9 - Rakvice
- 10 - Rymice
- 11 - Borotín
- 12 - Brno-Pekařská
- 13 - Biskupice
- 14 - Pavlov,

Hmotná kultura středověku

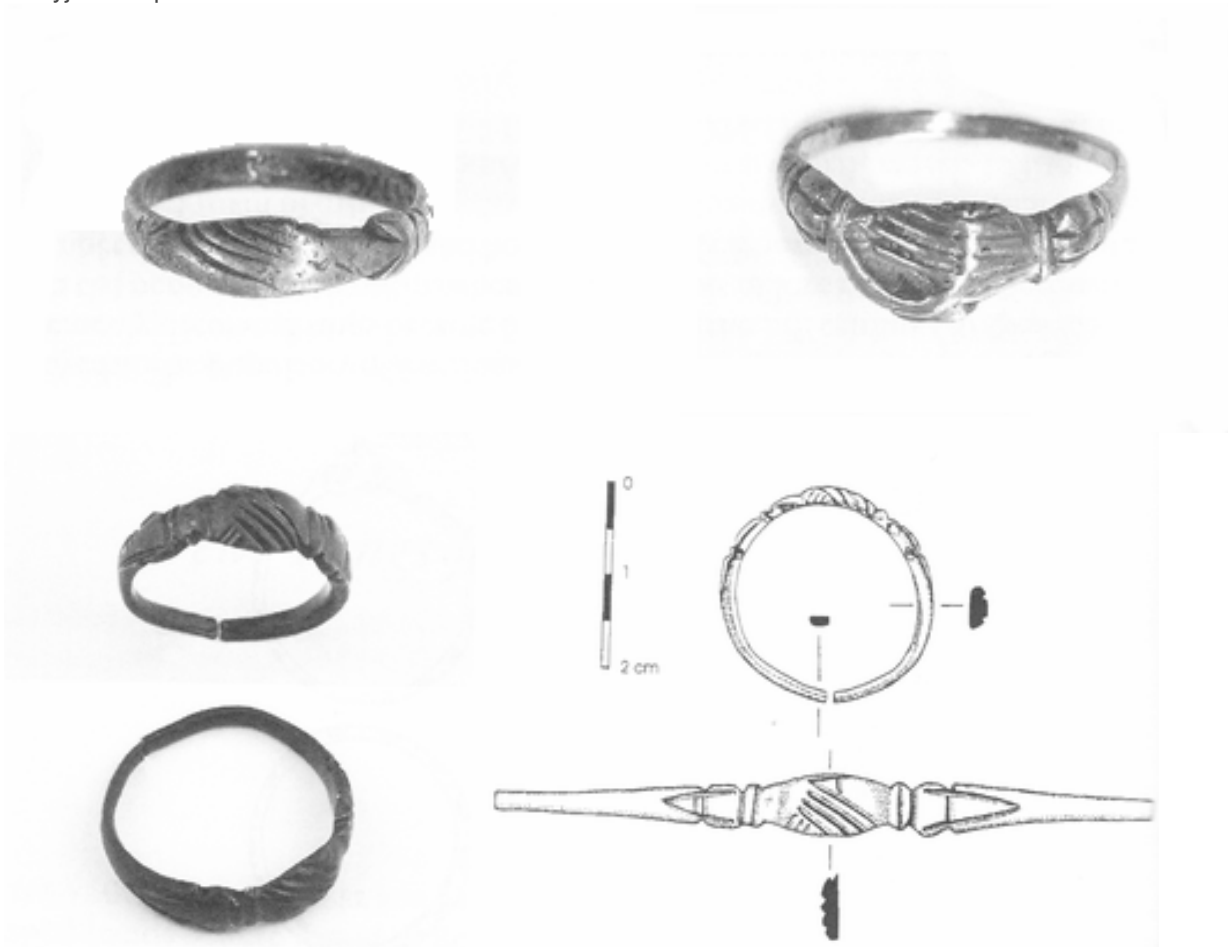
Dva stříbrné pozlacené opasky z Černčína.

Oblíbeným šperkem byly i tzv. „**Fede rings**“. Byly populární v celé Evropě od 12. až do 18. století. Některé mají i nápisy – obvykle milostné, ale někdy i náboženské a magické.

Vyznačují dvěma sepnatými rukama. Symbol sepnatých rukou byl používán po mnoho století v Evropě. Ruce symbolizovaly sílu, věrnost, pracovitost, nevinnost a jednotu. Sepnuté ruce byly projevem respektu, přátelství, věrnosti a sladění.

Tento motiv se objevil na prstenech od doby Římské. Dal se kombinovat s různými dalšími. Motiv sepnatých rukou bylo možné obměnit například za motiv dvou rukou držící srdce. Toto srdce bylo často vyrobeno z drahého kamene.

Pojem „Fede rings“ se dá přeložit jako „ruce ve víře“. Tyto prsteny bývaly používány jak k zasnoubení i k vyjádření přátelství mezi dvěma osobami.

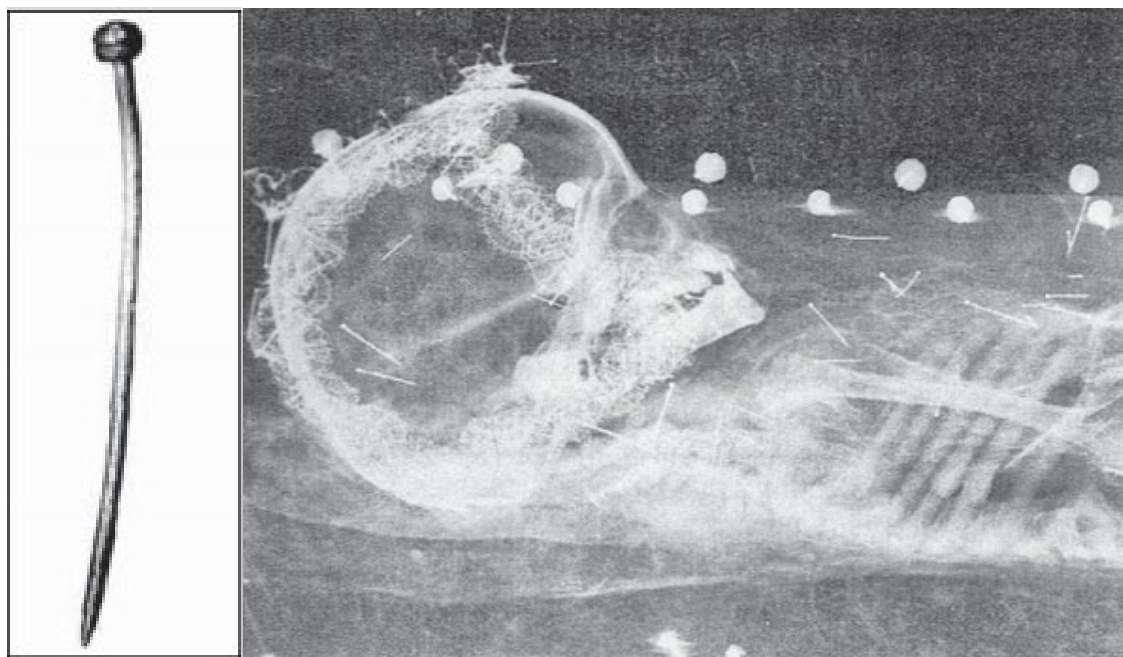

Hmotná kultura středověku

Další významná součást oděvu kromě šperku byl i **špendlík**. Někdy byl nošen jako samostatný ozdobný kus – obdoba šperku samotného.

Byl součástí oděvu a ozdob všech společenských vrstev. Špendlíky užívané „před hradbou“ byly často z levnějších materiálů a spíše nezdobené, špendlíky „za hradbou“ byly v některých případech zdobenější, z dražších materiálů (například postříbřené) a odrážely soudobou módu.

Vyráběny byly nejčastěji z mosazi a železa. V některých případech jsou pokovány drahým kovem. Výroba špendlíků, nebo spíše jehlic, z drahých kovů přináležela zlatníkům, případně stříbrníkům, nikoli špendlíkářům.

Rozložení špendlíků u barokního pohřbu dítěte, špendlík.

Mezi velmi zajímavé šperky patří bezesporu i **pásové řetězy**. Jde o výrobky z barevného kovu, zřejmě bronzu či mosazi, provedené lisováním, tepáním a vybějením. Jemná výzdoba rostlinným motivem vinného listu a úponku, perlovcem na okrajích a středovými ovály či hlavičkami nás neomylně zavádí do ornamentiky umění renesance. Nutno poznamenat, že celistvě zachované exempláře zatím nemáme a neznáme.

Ve městech pásy nosili jak ženy, tak i muži. Ženy pochopitelně více pro ozdobu, ale v tomto prostředí už převažovala praktická stránka. U obou pohlaví se na tyto pásy připevňovaly různé předměty a to prostřednictvím nožnic, více či méně luxusních pouzder na nože, nožíky, nebo nůžky. Často bylo na konci zavěšeno vonné jablíčko či dokonce „pazour rysí“.

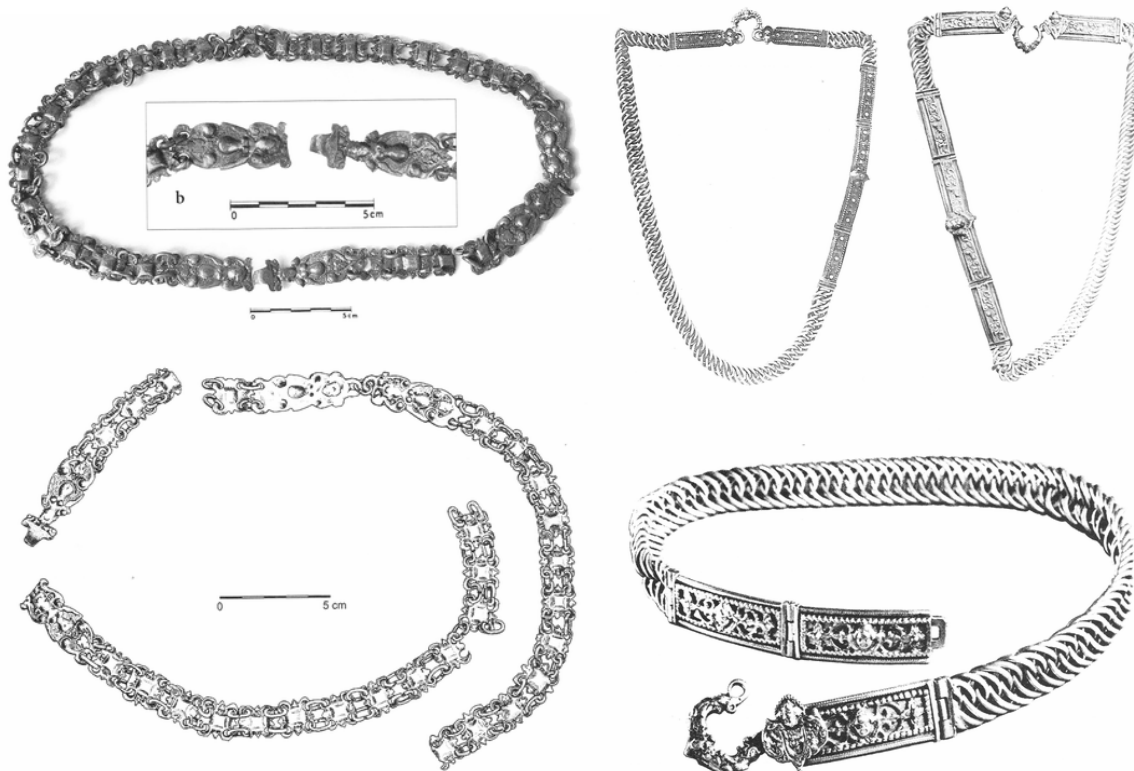
Tato móda zasáhla i venkovské prostředí, kde se projevuje kontakt lidového spotřebitele s městským řemeslníkem, zlatníkem. Z měst na venkov se kovové šperky šířily jako funkční doplněk nově se utvářejícího typu lidového oděvu-kroje. Snad nejvíce je v tomto případě stříbrný šperk zastoupen v kroji těšínském.

Původ těchto krojových šperků je odvozen z renesančního oděvu měšťansko-šlechtických vrstev, což dokládají dobová vyobrazení a zápisy v těšínských městských knihách z období druhé poloviny 16. a 17. století.

Hmotná kultura středověku

Stříbrné a pozlacené pásy z Černčína u Bučovic.

Pásy vzácných kovů z muzejních uměleckohistorických sbírek.

Součást stříbrných ozdob – „hočků“ na živůtku těšínského kroje (2. s pyramidkou a 3. s oválkem uprostřed)

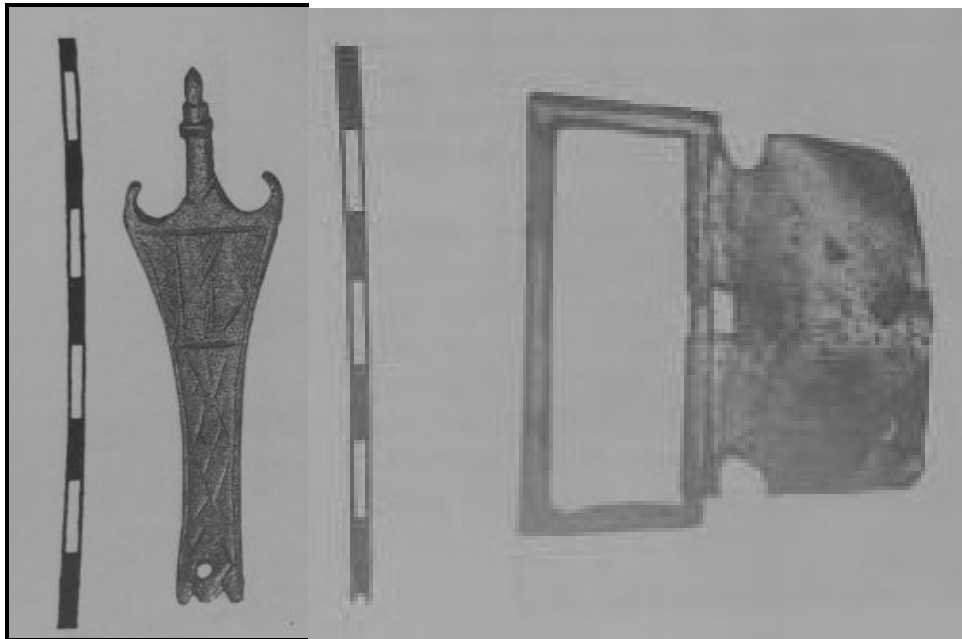
Hmotná kultura středověku

Zaniklá středověká ves Konůvky (okr.Vyškov), kterou archeologicky zkoumala v 60. letech a 70. letech dr.Dagmar Šaurová z Historického muzea ve Slavkově u Brna přinesla jeden z prvních velkých souborů archeologického materiálu ze 14. až poloviny 15. století.

Zajímavá je **drobná přezka** atypické šedé barvy, která byla původně označena jako bronzová. Je však zhotovena z železa, které je povrchově upravené cínováním. Snad jen díky tomu se v půdě tento předmět dochoval. Železná je i **hraněná tyčinka se zavnutím** – interpretována buď jako psací rydlo (stylus), nebo jako jehla větší bronzové přezky, ale nejspíš se jednalo pouze o silně deformovaný hřebík se svitkovou hlavicí.

Ostatní předměty jsou vyrobeny ze slitiny mědi. Původně označeny jako Bronzové (přezky, rolničky, zlomky drátů). Je zde i **deformovaná rolnička**, jenž byla zřejmě ozdobou honosnějšího šatu a **dvoudílné obdélníkové kování** s kloubem – rovněž mosaz a mohlo tvořit součást ozdobného řetězce. Esovitá záušnice je vyrobena z mosazi s nižším obsahem zinku. Zajímavá kombinace materiálů se vyskytla u velkých spon: mosazné jsou jejich týlní ploténky, kdežto materiál použitý pro výrobu jejich rámečků je bronz.

Bronz je výrobní surovinou v těchto případech: rámeček drobné přezky, spona, zlomek bronzového drátu a bronzová tyčinka. K výrazným exemplářům patří bronzové masivní kování s heraldickým ukončením, snad kování (spona) knižní vazby nebo oděvu.

ERROR: stackunderflow
OFFENDING COMMAND: ~

STACK: